

Akademia Wychowania Fizycznego w Katowicach, Katedra Teorii i Metodyki WF
Academy of Physical Education in Katowice, Department of Theory and Methodics of PE

RAJMUND TOMIK

Student's sports clubs in the opinion of their members

Uczniowskie kluby sportowe w opinii ich członków

Historia uczniowskich klubów sportowych (UKS) rozpoczęła się od decyzji Prezesa Urzędu Kultury Fizycznej i Turystyki (UKFiT) Stefana Paszczyka z dnia 13 kwietnia 1994 roku, która zapoczątkowała realizację programu „Sport wszystkich dzieci”. Jednym z celów programu była: „poprawa stopnia powszechności i dostępności uczestnictwa w podstawowych obszarach kultury fizycznej, poprzez rozwój ilościowy podstawowych jednostek kultury fizycznej z osobowością prawną, działających przy szkołach podstawowych – uczniowskich klubów sportowych oraz ilościowy i jakościowy rozwój bazy sportowej” [4]. Opiera się on w zasadniczej części na działalności Uczniowskich Klubów Sportowych, które posiadają osobowość prawną, a powoływane są głównie przy placówkach oświatowych. UKS są szczególnym rodzajem klubów sportowych, których członkami są: uczniowie, nauczyciele, a także rodzice. Podstawę prawną działalności uczniowskich klubów sportowych stanowi ustawa o kulturze fizycznej oraz prawo o stowarzyszeniach (Dz. U. Nr 130, poz. 1112 z dnia 17 listopada 2002 r.; Dz. U. Z 2001 r. Nr 79, poz. 855 z dnia 7 kwietnia 1989 r.) [2, 3].

Zgodnie z obowiązującymi zasadami każdy zarejestrowany uczniowski klub sportowy lub inne stowarzyszenie kultury fizycznej posiadające osobowość prawną, którego zakres działania obejmuje rozwijanie sportu dzieci i młodzieży (odpowiedni zapis w statucie), może otrzymać sprzęt sportowy dla dwóch wybranych dyscyplin chyba, że liczba sekcji lub liczba członków klubu uzasadniają przyznanie sprzętu do większej ich liczby. W poprzednich latach wiele klubów korzystało z tej możliwości. Sprzęt sportowy przydzielany jest na podstawie list sporządzonych przez Wydział Sportu Dzieci i Młodzieży, zatwierdzonych przez Dyrektora Departamentu Sport Powszechnego MENiS, po konsultacjach z polskimi związkami sportowymi. Za jego dostarczenie odpowiedzialny jest zleceniobiorca, tj. właściwy polski związek sportowy lub stowarzyszenie kultury fizycznej realizujące zlecenie MENiS [4].

W trakcie dyskusji podczas IV Sejmiku Szkolnej Kultury Fizycznej, który odbył się w grudniu 2002 roku w Spale wypracowano wniosek o podjęcie działań zmierzających do podsumowania działalności uczniowskich klubów sportowych w 10-lecie ich działalności (1994–2004). Niniejsze opracowanie przedstawia fragment wyników badań ekspertyzy zrealizowanej na zlecenie MENiS przez autora pracy w AWF w Katowicach.

Celem publikacji jest wstępna ocena opinii na temat działalności uczniowskich klubów sportowych wyrażona przez ich działaczy.

MATERIAŁ I METODA BADAWCZA

Badaniami objęto 8701 uczniowskich klubów sportowych oraz innych stowarzyszeń kultury fizycznej biorących udział w programie „Sport wszystkich dzieci”. Wykorzystano bazę adresową rejestru prowadzonego w latach 1994–2002 przez UKFiS, a od 1 lipca 2002 roku w Departamencie Sportu Powszechnego MENiS. Liczba 8701 oznacza stan rejestru na dzień 1 stycznia 2004 roku. Istnieje pewne prawdopodobieństwo, że część adresów jest nieaktualnych. Od 1994 roku zmienił się ustrój szkolny, część szkół mogła ulec likwidacji lub zmieniła swój status.

W celu uzyskania opinii członków UKS wykorzystano metodę sondażu diagnostycznego. Badania przeprowadzono w 2003 i 2004 roku. Rozesłano 8701 kwestionariuszy ankiet. Na adresy z rejestru Departamentu Sportu Powszechnego MENiS wszystkich zarejestrowanych uczniowskich klubów i innych stowarzyszeń biorących udział w programie „Sport wszystkich dzieci” wysłano dwustronicową ankietę. Jej twórcą był autor doniesienia. W tworzeniu jej kwestionariusza uczestniczyli pracownicy Katedry Teorii i Metodyki Wychowania Fizycznego AWF w Katowicach, którzy pełnili rolę ekspertów i konsultowali treść pytań. W przygotowywaniu kwestionariusza korzystano z doświadczeń w badaniach UKS Wojciecha Kudlika. Ostateczny kształt został uzgodniony z Departamentem Sportu Powszechnego MENiS. Ankieta składa się z dwóch części: I – informacyjna zawierała 21 pytań, II – opisowa - do odpowiednich miejsc tabeli na odwrocie kwestionariusza należało wpisać krótkie sformułowania (w formie hasłowej) dotyczące mocnych i słabych stron oraz szans i zagrożeń funkcjonowania uczniowskiego klubu sportowego (Analiza SWOT).

Wyniki prezentowanych badań dotyczą odpowiedzi na pytanie 21 o brzmieniu: „Do czego przyczynia się działalność UKS w Polsce? A/ Poprawa sprawności fizycznej dzieci i młodzieży. B/ Rozwój sportu młodzieżowego. C/ Popularyzacja sportu wśród młodzieży. D/ Selekcja talentów sportowych”. Przedstawiono również ogólne wyniki analizy SWOT.

Dla określenia istotności statystycznej różnic poparcia dla poszczególnych odpowiedzi zastosowano: test niezależności χ^2 Pearsona, analizę wariancji testem Kruskala-Wallisa oraz analizę post hoc.

WYNIKI BADAŃ

Spośród 8701 objętych badaniami klubów kwestionariusz ankiety wypełniło i odesłało 2533 (29,11%) przedstawicieli klubów. Z adnotacją „adresat nieznan” wróciło 249 (2,86%) wysłanych kopert, a w 24 przypadkach przekazano informację o zaprzestaniu działalności lub likwidacji klubu. Nie otrzymano więc żadnej informacji zwrotnej od 5895 klubów (67,75% zarejestrowanych). Część z nich prawdopodobnie, z różnych przyczyn, już nie istnieje.

Analizując odpowiedzi na 21 pytanie kwestionariusz ankiety należy zauważyć, że wszystkie cztery stwierdzenie zostały zdecydowanie poparte przez respondentów (tab. 1). Suma odpowiedzi pozytywnych („zdecydowanie tak” i „tak”) we wszystkich czterech przypadkach wynosi od 99,6% w przypadku odpowiedzi „A” do 92,4% odpowiedź „D”.

Tab. 1. Statystyka odpowiedzi na 21 pytanie kwestionariusza ankiety

Odpowiedź	Czy działalność UKS przyczynia się do?							
	A) Poprawy sprawności fizycznej dzieci i młodzieży		B) Rozwoju sportu młodzieżowego		C) Popularyzacji sportu wśród dzieci i młodzieży		D) Selekcji talentów sportowych	
	n	%	n	%	n	%	n	%
Zdecydowanie tak	1024	40,75	976	38,85	1050	41,67	622	25,02
Tak	1479	58,85	1518	60,43	1456	57,78	1675	67,38
Razem odpowiedzi pozytywne	2503	99,60	2494	99,28	2506	99,45	2297	92,40
Nie	9	0,36	16	0,64	11	0,44	184	7,40
Zdecydowanie nie	1	0,04	2	0,08	3	0,12	5	0,20
Brak odpowiedzi	20	0,80	21	0,84	13	0,51	47	1,89

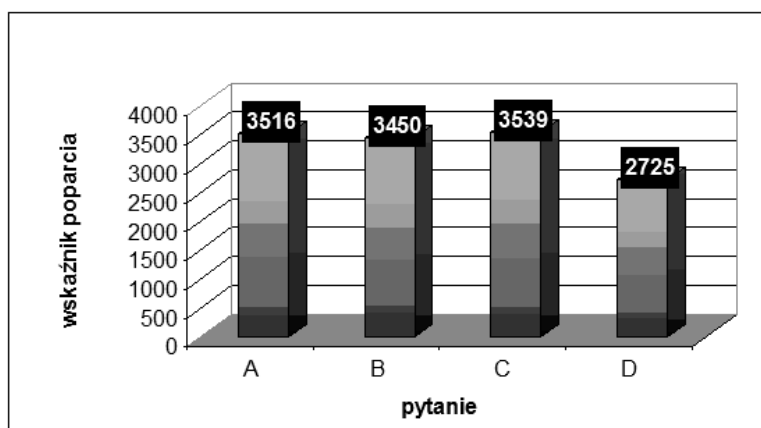
Aby poddać pogłębionej analizie wyniki przeprowadzonych badań zastosowano metodę wartościowania pozyskanych danych. W celu określenia poparcia, jakie ankietowani udzielali poszczególnym odpowiedziom pytania, określono punktowe wartości dla wybranych odpowiedzi. Dzięki wartościowaniu uzyskanych danych możliwe było ustalenie wskaźnika poparcia dla odpowiedzi. Poszczególnym odpowiedziom przyporządkowano następujące wartości punktowe: „Zdecydowanie tak” - 2, „Tak” - 1, „Nie” - (-1), „Zdecydowanie nie” - (-2). Aby obliczyć wskaźnik poparcia (W_p) dla poszczególnych odpowiedzi zastosowano następującą metodę obliczeń: $W_p = 2 * n_1 + n_2 - n_3 + (-2 * n_4)$ (gdzie „n” oznacza liczbę odpowiedzi).

Średnie oceny, ich odchylenia standardowe oraz wskaźniki poparcia poszczególnych odpowiedzi na pytanie 21 zestawiono w tab. 2. Analiza wariancji wykazuje istotne zróżnicowanie średnich wartości skali odpowiedzi.

Tab. 2. Analiza wariancji średnich ocen poszczególnych odpowiedzi na pytanie 21

Pytanie	p= 0,00 – zróżnicowanie ocen istotne statystycznie			
	Średnia ocena	Liczebność	Odchylenie standardowe	Wskaźnik poparcia
A	1,399	2513	0,516	3516
B	1,373	2512	0,531	3450
C	1,404	2520	0,531	3539
D	1,096	2486	0,745	2725

W przypadku uwzględnienia odpowiedzi negatywnych oraz niejednakowego traktowania odpowiedzi pozytywnych największym wskaźnikiem poparcia cieszyło się stwierdzenia „C” (działalność UKS w Polsce przyczynia się do popularyzacji sportu wśród dzieci i młodzieży) (tab. 2., ryc. 1).

Ryc. 1. Wskaźnik poparcia dla poszczególnych odpowiedzi pytania 21

Szczegółowe wartości różnic średnich wartości skali odpowiedzi pytania 21 określono przy pomocy analizy post hoc. Ocena przez respondentów czwartej odpowiedzi tego pytania jest istotnie niższa od trzech pozostałych (tab. 3).

Tab. 3. Istotność statystyczna różnic poszczególnych odpowiedzi pytania 21

	A	B	C	D
A	-	0,40739	0,98909	0,00001*
B	0,40739	-	0,24269	0,00001*
C	0,98909	0,24269	-	0,00001*
D	0,00001*	0,00001*	0,00001*	x

* Różnica istotna statystycznie

O tym jaka jest opinia na temat UKS świadczą również wyniki analizy SWOT. Jako mocne strony UKS wskazywano: - możliwość osiągnięcia sukcesów sportowych, - lepsze wykorzystanie bazy sportowej, - zwiększenie możliwości oddziaływań dydaktyczno-wychowawczych. Wśród słabych stron wymieniano: - brak dostatecznej ilości sprzętu sportowego, - mała ilość środków finansowych, - nadmiar obowiązków organizacyjnych. Szanse dla UKS to: - możliwość ubiegania się o dotacje (sponsoring), - poprawa bazy sportowej, - wzrost znaczenia sportu w środowisku. Zagrożeniami są: - niedostatek finansów, - likwidacja zajęć pozalekcyjnych – brak pomocy ze strony środowiska.

WNIOSKI

Ankietowani członkowie, działacze uczniowskich klubów sportowych wypowiadają się pozytywnie na temat efektów ich funkcjonowania. Zdaniem respondentów ogólnopolskiego sondażu, stanowiących reprezentatywną część środowiska, UKS w najmniejszym stopniu, w porównaniu z innymi ich zadaniami, przyczynia się do selekcji talentów sportowych. Jednak i w tym przypadku odpowiedzi pozytywnych jest ponad 90%. Świadczy to zapewne o tym, że sport młodzieżowy nie jest głównym motywem powoływania, a następnie prowadzenia działalności UKS. Wynika to także z analizy innych nieprezentowanych w niniejszym opracowaniu pytań kwestionariusza. Członkowie klubów uczniowskich stawiają sobie szersze cele związane również z rekreacją, wychowywaniem oraz zagospodarowaniem czasu wolnego młodzieży.

PIŚMIENNICTWO

1. Chruścicki D. (red.) Uczniowskie Kluby Sportowe-tworzenie, organizacja, doświadczenia, sukcesy, działalność, prawo, sponsoring, ekonomia, finanse. Polskie Wydawnictwo Sportowe „Sprint”, Warszawa 1997.
2. Sawicki W. Szkolne stowarzyszenia kultury fizycznej. Uwarunkowania formalno-prawne. Agencja Promo-Lider, Warszawa 1996.
3. Sawicki W. Szkolne stowarzyszenia kultury fizycznej. Wyd. II. Zarząd Główny Szkolnego Związku Sportowego, Warszawa 1997.
4. Urbańska J. Uczniowskie kluby Sportowe w programie „Sport wszystkich dzieci”. (W:) „Sport wszystkich dzieci” zadaniem rodziny, samorządów terytorialnych i stowarzyszeń kultury fizycznej. Krajowa Federacja Sportu dla Wszystkich, Warszawa 2002.

STRESZCZENIE

W 1994 roku decyzją Prezesa Urzędu Kultury Fizycznej i Turystyki (UKFiT) Stefana Paszczyka zapoczątkowano realizację programu „Sport wszystkich dzieci”. Jednym z celów programu była: „poprawa stopnia powszechności i dostępności uczestnictwa w podstawowych obszarach kultury fizycznej, poprzez rozwój ilościowy podstawowych jednostek kultury fizycznej z osobowością prawną, działających przy szkołach podstawowych – uczniowskich klubów sportowych oraz ilościowy i jakościowy rozwój bazy sportowej”

Celem doniesienia jest przedstawienie opinii na temat uczniowskich klubów sportowych ich członków. Zaprezentowano fragment wyników ogólnopolskich badań realizowanych na zlecenie Ministerstwa Edukacji Narodowej i Sportu.

SUMMARY

In 1994 by decision of State Sport and Tourism Administration (UKFiT) the programme “Youth sports” has begin. The Committee of Youth and Children Sport has become responsible for this project. One of the objectives and tasks of this programme has been: “improving the accessibility of physical culture organisations by development of student’s sports clubs at schools, and development of sport facilities as well”.

The main objective of this study is a presentation at the opinion of student’s sports clubs members. Results of the research conducted in Poland ordered by Ministry of National Education and Sport were presented in the paper.